

Nätverk för arbete med den nya utbildnings- och examensstrukturen inom högre utbildning

Titel/huvudområde: Idrott och idrottsvetenskaplig utbildning

Summary

The network for higher education in sport science have met three times during this project. One of the outcomes of the work has been deeper understanding in how the different programs are built and what learning outcomes they have. The lack of programs in sport science at advanced level is also obvious and there is a need for more cooperation between different universities in the future. More knowledge about the legal rights concerning cooperation between universities is another outcome. The network met an agreement to be better in marketing and giving information about courses and programs on advanced level. Other agreements are to create good foundations for future cooperation through the forms of the courses, for example distribution, length, time and language. More cooperation within courses is also advised.

Nätverkets deltagare och antal möten

De lärosäten som har ingått i nätverket är Örebro universitet (samordnade lärosäte för projektet), Gymnastik- och idrottshögskolan, Malmö högskola, Göteborgs universitet, Umeå universitet, Växjö universitet samt Mittuniversitet. Utgångspunkten för deltagande i nätverket har varit att de svenska lärosäten som ingår i nätverket Rådet för högre idrottsutbildningar i Norden (RHIN) samt de lärosäten som har kandidatexamen i idrott/idrottsvetenskap och som därför granskades i Högskoleverkets nationella ämnes- och programutvärdering 2006 skall ingå.

Kontaktpersoner för respektive lärosäte har varit:

Jan Mustell, Örebro universitet (projektledare)
Suzanne Lundwall, Gymnastik och idrottshögskolan
Claes Annerstedt, Göteborg universitet
Aage Radmann, Malmö högskola
Markko Laaksonen, Mittuniversitetet
Eva Olofsson, Umeå universitet
Mats Glemne, Växjö universitet

Nätverket har genomfört tre gemensamma möten enligt följande:

1. Möte i Örebro 18/4 2007 med samtliga lärosäten representerade. Totalt 14 deltagare.
2. Telefonmöte 10/10 2007 med en representant från respektive lärosäte.
3. Möte Gymnastik och idrottshögskolan (Stockholm) 25/1 2008 med en representant från samtliga lärosäten utom Mittuniversitet.

Uppföljning av planerat arbetssätt

De gemensamma förberedelserna inför arbetet bestod i fastställande av mål och arbetssätt för det inledande mötet samt genomgång av utbildnings- och kursplaner på grund- och avancerad nivå från nätverkets lärosäten. Vid det första mötet gjordes en genomgång av uppdraget. Samarbetet avser främst frågor kring:

- Mål för kurser och program på grundnivå, avancerad nivå samt utbildning på forskarnivå
- Tillträde till program som leder till examina på avancerad nivå
- Tillträde till utbildning på forskarnivå

Tyngdpunkten i samarbetet kom att riktas mot utbildning på avancerad nivå. Ämnesområdet idrott är i behov av att utveckla denna nivå och samverkan och samordning är av stor betydelse. Mötet ägnades vidare åt presentationer av respektive lärosätes utbildningar i stort. Utbildningar och kurser på grund- och avancerad nivå presenterades utifrån uppbyggnad och struktur. Lärandemål från utvalda kursplaner granskades och diskuterades. Därefter informerades om eventuella framtidsplaner kring utbildningar på avancerad nivå. Mötet ägnades slutligen åt en gemensam diskussion kring utbildning i idrott på avancerad nivå i Sverige och här identifierades nyckelfrågor inför kommande träffar.

Det andra mötet inleddes med en redovisning av vad som hänt på respektive lärosäte sedan den första träffen. Detta var angeläget då uppbyggnaden av utbildning på avancerad nivå ofta är en fråga där varje lärosäte utvecklar egna övergripande strategier. Vid mötet redovisades vidare hur många studenter som antagits under hösten till kurser på avancerad nivå och det blev tydligt att studentrekrytering är ett gemensamt problem för samtliga lärosäten. De juridiska aspekterna kring samarbeten mellan olika lärosäten var ett annat viktigt tema. Intresset för konkreta samarbeten växte sig starkare under arbetets gång och det var värdefullt att belysa de villkor för samarbeten som finns enligt tillfrågad juridisk kompetens. Mötet avslutades med framåtriktade diskussioner kring samarbeten gällande masterprogram. Här fokuserades frågor om samverkan och samordning som har direkt betydelse för studenternas rörlighet.

Vid det tredje och avslutande mötet fördjupades diskussionerna och olika framtidsfrågor behandlades. Vid mötet redovisades kort utvecklingen vid de olika lärosätena sedan förra mötet vilket upplevdes som värdefullt. Vidare diskuterades behovet av en gemensam informationskanal till presumtiva studenter i landet. Mötet avslutades med diskussioner om hur ökad samordning och samverkan i framtida utbildningar på avancerad nivå kan stimuleras.

Summerar man uppföljningen av det planerade arbetssättet så har nätverket medvetet valt att fokusera utbildning på avancerad nivå. Dessa frågor har varit av störst värde och engagerat samtliga lärosäten. Frågor om lärandemål och tillträde till avancerad nivå har behandlats liksom övergripande frågor om framtida samarbeten som kan komma att få betydelse för studentrörligheten inom idrottsämnet på sikt. Frågor om forskningsnivå har endast berörts översiktligt då endast ett av de ingående lärosätena idag har egen forskarutbildning.

Redogörelse av (förväntade)resultat

Redovisningen av de resultat i form av nya kunskaper, identifierade problemområden eller gemensamma överenskommelser som nätverkets arbete mynnat ut i redovisas här tematiskt.

Mål för kurser och program på grundnivå

Gällande ämnets och olika utbildningsprogramms uppbyggnad noteras några viktiga skillnader. GIH samt Örebro universitet använder sig av ämnesbeteckningen Idrott medan övriga lärosäten talar om Idrottsvetenskap. Umeå universitet har en avvikande institutionell struktur i

den meningen att det finns ett idrottsvetenskapligt program men ämnet inte finns inrättat. Istället bygger man upp utbildningen kring ämnena idrottspedagogik och idrottsmedicin.

De flesta av lärosätena har vidare idrott/idrottsvetenskap som ett brett inkluderande (mångvetenskapligt) ämne. Här skiljer sig Malmö högskola och Mittuniversitet från övriga då man istället valt att tydligt profilera sin idrottsvetenskap (MAH samhällsvetenskaplig inriktning och MU naturvetenskaplig inriktning). Relationen mellan idrottsvetenskapliga utbildningar och lärarprogrammet med inriktning idrott och hälsa är också intressant. Vid några lärosäten är det tydliga skillnader mellan dessa typer av utbildningar medan andra har gemensamma kurser.

Fyra lärosäten hade vid tidpunkten för mötet Bolognaanpassat sina kursplaner och de övriga var mitt i denna process. Genomgången gav en god överblick över hur kurserna ser ut samt hur man vid respektive lärosäte tänkt kring och formulerat sina lärandemål.

Mål för kurser och program på avancerad nivå

För kurser och examina på avancerad nivå har de olika lärosätena olika förutsättningar och ambitioner. Universiteten har generella rättigheter att inrätta masterprogram medan högskolorna måste ansöka om examensrätt. Örebro universitet och Göteborgs universitet har idag masterrättigheter i idrott/idrottsvetenskap. Malmö högskola, GIH och Växjö universitet har magisterrättigheter och samtliga arbetar med ansökan om masterrättigheter. Här har Malmö högskola kommit längst och har vid ett tillfälle prövats för examensrätt. Mittuniversitet har ännu inte konkreta planer för utbildning på avancerad nivå.

De utbildningar som idag finns på avancerad nivå är magisterkurser i idrott/idrottsvetenskap eller bredare masterprogram som studenter med kandidatexamen i idrott/idrottsvetenskap är behöriga till. Vid Umeå universitet finns en master i ledarskap och organisation och vid Växjö universitet en master i ledarskap och pedagogik. Generellt så är antalet antagna studenter lågt på dessa utbildningar idag.

Den bild av framtida satsningar som framträder gällande masterprogram, är förutom en strävan efter egna masterrättigheter, en modell med breda masterutbildningar som utvecklas i samverkan med flera ämnen. Förutom Växjö och Umeå arbetar också Göteborgs universitet och Örebro universitet i den riktningen. I Göteborg är ambitionen att starta masterprogram i idrottsvetenskap med inriktningarna ledarskap/coaching, fysisk aktivitet samt hälsopromotion.

Tillträde till program på avancerad nivå

Frågan om studentunderlag till utbildningar på avancerad nivå är central. Fördjupad omvärldsanalys är nödvändig för att få kunskap om vilka inriktningar och idrottsutbildningar som attraherar studenter såväl nationellt som internationellt. Lärarutbildningen och nya beslut kring examina ger möjligheter för utbildningar med inriktning mot skolämnet idrott och hälsa på avancerad nivå. Övriga inriktningar som nätverket bedömer vara intressanta är ledarskap/sport management, tränarskap och hälsa/ hälsopromotion. Ämnesövergripande masterprogram öppnar också upp för en bredare rekryteringsbas där studenter från andra, närliggande ämnen kan söka utbildningarna.

Flera lärosäten har som målsättning att utveckla egna masterprogram men analysen av studentunderlaget gör att frågan om samarbete och samverkan blir central. Det var också en tydlig viljeinriktning i nätverket att pröva möjligheterna dels att skapa en nationell master i idrott/idrottsvetenskap, dels hitta olika samverkansformer mellan olika lärosätens program.

De juridiska aspekterna av olika former av samarbeten granskades därför särskilt. Enligt de jurister som konsulterades är följande aspekter viktiga att beakta i samarbeten lärosäten emellan:

- Lärosäte med examensrättigheter inrättar program och beslutar om utbildnings- och kursplaner.
- Studenterna antas vid detta lärosäte, examinering av studenter sker också av lärare vid detta lärosäte.
- Det man kan förhandla om är enligt de vidtalade juristerna följande: lärare kan anställas som gästlärare (för att kunna examinera studenter), studenter kan registreras med en markering så att ersättning går till annat lärosäte och programmet kan delvis eller i sin helhet vara förlagd till annat lärosäte än värdlärosätet.
- Tveksamhet till möjligheten att erbjuda ”smörgåsbord” med valbara kurser inom landet. Däremot kvarstår alltid möjligheten att gå olika kurser och i efterhand söka tillgodoräknande.

En slutsats i nätverket är att de juridiska regelverken gällande samarbeten mellan lärosäten snarare begränsar än stimulerar till ökat samverkan. En utredning om förutsättningarna för samverkan kring utbildning på avancerad nivå såväl nationellt som internationellt efterfrågas.

Nätverkets konkreta förslag gällande samverkan och framtida åtgärder för att stimulera till ökad rörlighet bland studenter var följande:

1. Ge samlad information om de program och kurser som ges i idrott/idrottsvetenskap i landet på en webbaserad tidskrift (idrottsforum.org)
2. Använda distributionsformer som möjliggör rörlighet för studenter. Att erbjuda kurserna via webbtjänst är eftersträvansvärt, kanske med några fysiska träffar. Det är också positivt att kunna erbjuda kurser på engelska.
3. Eftersträva enighet om storleken på olika kursmoduler. De kurser som är intressanta här är i första hand idrottskurser med de profileringar som varje lärosäte kan erbjuda utifrån de forskningsinriktningar som finns där. De storlekar på moduler som lyftes fram som önskvärda alternativ var 7,5 respektive 15 högskolepoäng.
4. Stimulera till samverkan inom olika kurser, med exempelvis gästlärare som inbjuds att medverka. Vissa kurser kan också ges på flera lärosäten.

Avslutning

Nätverkets arbete har resulterat i ökad kunskap och förståelse för hur uppbyggnad, struktur och förväntade studieresultat ser ut inom landets idrottsutbildningar på grund- och avancerad nivå. Behovet att utveckla utbildning på avancerad nivå inom ämnesområdet är påtagligt. Arbetet har resulterat i att viktiga nyckelfrågor har identifierats och att konkreta åtgärder förslagits som ett första steg i en ökad samverkan som också kan bidra till en ökad studentrörlighet.

Örebro 29/2 2008

Jan Mustell, projektledare